

Venäjä

Venäjän pörssi ja öljyn hinta laskeneet, mutta rupla vahvistunut alkuvuonna. Pörssin kehitys tyypillisesti seuraa öljyn hintaa, koska Moskovan pörssi-indeksissä öljy- ja kaasualan yritysten paino on yli puolet. Tänä vuonna Urals-öljyn dollarihinta on laskenut 10 % ja Moskovan pörssin dollarimääräinen RTS-indeksi 9 %. Arvioiden mukaan pörssikurssien laskuun on myös vaikuttanut joidenkin sijoittajien voittojen kotiutus osakekurssien noustua voimakkaasti viime vuonna sekä pettymys suhteessa optimistisiin odotuksiin Yhdysvaltojen Venäjä-pakotteiden ennakaisesta poistamisesta.

Ruplan kurssi seuraa myös tyypillisesti öljyn hintaa. Tänä vuonna ruplan dollarikurssi on kuitenkin vahvistunut 8 % (eurokurssi 1 %), vaikka öljyn hinta on laskenut. Monet analyytikot näkevät ruplan nousun johtuneen lyhytaikaisista ns. carry trade -sijoituksista, joilla pyritään hyötymään Venäjän korkeista tuotoista. Keskuspankin pääjohtaja Elvira Nabiullinan mukaan carry trade -sijoitusten taso Venäjällä on kuitenkin maltillinen. Keskuspankki arvioi ruplan vahvistumisen johtuneen kauppataseen ylijäämän kausivaihtelusta, joulukuun Rosneft-kaupan pääomavirroista ja ulkomaisten sijoittajien kasvaneesta kiinnostuksesta Venäjän markkinoihin.

RTS-indeksin, ruplan kurssin ja öljyn hinnan kehitys 2015–2017

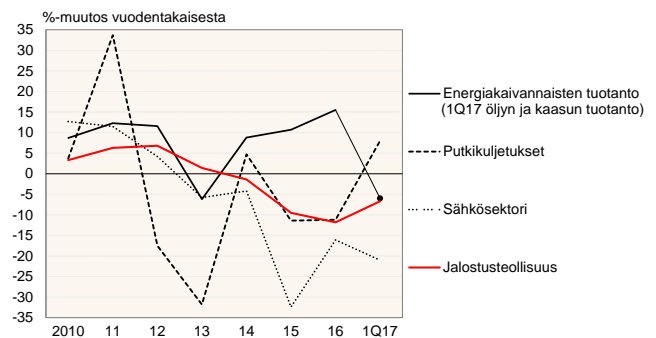
Lähde: Macrobond

Venäjällä investointien kehitys vaisua. Kiinteitä investointeja tehtiin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 2,3 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Rosstat arvioi, että muissa kuin pienten yritysten ja harmaan talouden investoinneissa vuosikasvu oli edellisvuosien kaltaisesti hieman kokonaisinvestointien kasvua pienempi eli 0,4 %. Tähän luokitteluun kuuluvat investoinnit ovat valtaosin suurten ja keskisuurten yritysten sekä valtion investointeja. Arviot kausitasoitettujen investointien kehityksestä vaihtelevat jonkin verran. Rossta-

tin laskelmien mukaan investoinnit kasvoivat edellisestä vuosineljänneksestä vuoden 2016 jälkipuoliskolla, mutta eivät lisääntyneet tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Ensimmäinen neljännes toi käännteitä öljy- ja kaasuinvestointeihin. Investoinnit öljyn ja kaasun tuotantoon vähenivät kolmen edellisen vuoden kovan kasvun jälkeen. Sen sijaan investoinnit öljyn ja kaasun putkikuljetuksiin lisääntyivät supistuttuaan edelliset viisi vuotta lähes yhtä mittaa. Sähkösektorin investointien jyrkkä väheneminen jatkui. Myös jalostusteollisuuden investoinnit vähenivät edelleen.

Investointien reaalin kasvu (suuret ja keskisuuret yritykset)

Lähde: Rosstat

Presidentti Putinin talousohjelman valmistelu jatkuu Venäjällä. Putinin tilaamat taluskehitysohjelmat esiteltiin presidentille toukokuun lopussa, mutta päätöstä lopullisesta ohjelmasta ei vielä tehty. Keskeisin ero esiteltujen ohjelmien välillä näyttää yhä olevan raha- ja finanssipolitiikassa. Entisen finanssiministeri Kudrinin johdolla laaditussa ohjelmassa korostetaan vakaata taluskehitystä, johon päästään maltillisella raha- ja finanssipolitiikalla. Sitä vastoin Stolypinin klubin ohjelmassa perätään raha- ja finanssipolitiikan löysentämistä ja mittavia talouden elvytystoimia sekä keskuspankki- että budjettirahoituksella.

Rakennepolitiikassa ohjelmat ovat lähempänä toisiaan. Molemmissa kuulutetaan mm. liiketoimintaympäristön kohentamista, panostuksia koulutukseen ja terveydenhuoltoon sekä teknologian ja digitaalisen talouden kehittämistä. Kauppapolitiikassa Kudrinin ohjelma korostaa avoimuutta, kun taas Stolypinin klubi suosittaa protektionistisempaa linjaa.

Putinin lopulta valitseman taluspoliittisen ohjelman arvellaan tulevan olemaan yhdistelmä näissä ja hallituksen laatimassa ohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä. Toistaiseksi presidentin taluspoliittisissa linjauksissa on usein korostettu talouden vakautta ja riippumattomuutta eli mm. julkisen talouden alijäämän ja inflaation hillintää sekä tuonnin korvausta. Viime viikon Pietarin talusfoorumissa uudeksi iskulauseeksi nousi digitaalinen talous.

Riippumatta ohjelman lopullisesta sisällöstä, keskeisintä on kuitenkin sen käytännön toteutus. Aiempien kehitysohjelmien osalta se on jäänyt vaatimattomaksi.

Kiina

Kauppapolitiikan erimielisyydet varjostivat EU–Kiina-huippukokousta. Brysselissä pidetyn EU–Kiina-huippukokouksen pääteemana olivat kauppapolitiikka ja ilmastoasiat. Erimielisyyksien vuoksi osapuolet eivät kuitenkaan päässeet sopuun yhteisestä julkilausumasta. EU kokee, että Kiina suosii kotimaisia yrityksiään, sillä ulkomaiset yritykset altistuvat tiukemmalle sääntelylle. EU:ssa sen sijaan kiinalaisyrietykset saavat toimia selvästi vapaammin. Kiina puolestaan kokee, että EU:n kuuluisi myöntää sille markkinatalousmaa-asema Kiinan WTO-jäsenyyden täytettyä 15 vuotta. Lisäksi Kiina pitää EU:n kiinalaiselle teräkselle asettamia polkumyyntitulleja protektionistisina. Ilmastokysymysten saralla maat olivat selvästi yksimielisempiä.

EU:n Kiinan kauppakamari julkaisi vuotuisen [Business Confidence Survey](#) -kyselytutkimuksensa huippukokouksen alla. Tutkimus tukee EU:n väitettä Kiinan kotimaisten yritysten suojelemisesta, sillä jo neljänä vuotena peräkkäin yli puolet kyselyyn vastanneista yrityksistä on kokenut Kiinan rajoittavan niiden toimintaa. Yritykset raportoivat erityisesti investointeihin ja ympäristömääräyksiin liittyvistä esteistä, joita sovelletaan tiukemmin ulkomaisiin kuin kotimaisiin toimijoihin. EU:n ja Kiinan välillä neuvoteltavan investointisopimuksen toivotaan toteutuessaan tuovan helpotusta ongelmaan. Tästäkin huolimatta vain 15 % yrityksistä uskoo lainsäädännöllisten esteiden vähenevän tulevaisuudessa, siinä missä 40 % uskoo niiden kasvavan. Yhä suurempi osa eurooppalaisyrityksistä oli kuitenkin aiempia vuosia toiveikkaampia lähitulevaisuuden näkymistään. Yritysten tulokset parantuivat edellisvuodesta, vaikkakin pidemmän aikavälin näkymät pysyivät negatiivisina.

Aasiassa kauppapoliittinen tilanne on odottava. Yhdysvaltain irtauduttua kaavailusta TPP-vapaakauppasopimuksesta (Trans-Pacific Partnership), muut potentiaaliset TPP-maat ovat joutuneet pohtimaan kauppapoliittisia suuntaviivojaan uusiksi. Ilman Yhdysvaltoja TPP:n kattavuus kutistui merkittävästi, eikä kaikilla jäljellä olevilla allekirjoittajamailla ole enää kiinnostusta jatkaa nykyiseltä pohjalta. Tässä tilanteessa RCEP-sopimus (Regional Comprehensive Economic Partnership) on taas noussut aikaisempaa tärkeämmäksi vaihtoehdoksi. Kiina ei ole mukana TPP:ssä, mutta RCEP-sopimusta se ajoi aktiivisesti ainakin niin kauan, kun Yhdysvallat oli mukana TPP:ssä.

RCEP on ASEANin aloitteesta neuvoteltava sopimus, jonka tavoitteena on korvata järjestön ja kuuden muun Aasian maan (Kiina, Intia, Japani, Etelä-Korea, Australia, Uusi-Seelanti) väliset kahdenkeskiset vapaakauppasopimukset. RCEP on TPP-sopimusta suppeampi, minkä vuoksi sen hyödyt myös arvioidaan pienemmiksi. Monet maista ovat olleet mukana molempien sopimusten neuvotteluissa. RCEP-neuvotteluihin osallistuvat maat ovat kuitenkin heterogeeninen ryhmä, mikä yhdessä TPP:n varjon kanssa vaikeuttaa neuvotteluja.

Kiinan osallistumista neuvotteluihin helpottaa se, että RCEP ei tähtää tariffien täydelliseen poistamiseen eikä aseta työntekijöiden oikeuksiin ja ympäristönsuojeluun liittyviä tiukkoja ehtoja. Myös helpompi markkinoillepääsy houkuttelee ylituotanto-ongelmista kärsivää Kiinaa. Muille valtiolle RCEP avaisi Kiinan markkinat ja antaisi ehkä entistä paremmat mahdollisuudet hyötyä Kiinan massiivisesta rahoituksesta mm. OBOR-hankkeissa. Toisaalta osa maista (kuten Intia) pelkää kiinalaistuotteiden vyöryä markkinoilleen.

Kiina on pitkään edistänyt ulkomaankauppaansa kahdenvälisillä vapaakauppasopimuksilla. Kiinalla on 14 voimassa olevaa vapaakauppasopimusta, mutta suurin osa niistä on solmittu pienten talouksien kanssa. Kiina on neuvotellut vuodesta 2012 lähtien myös Japanin ja Etelä-Korean kanssa kolmen maan vapaakauppasopimuksesta.

Suomalaisyrietysten tytäryhtiöiden investoinnit Kiinaan kasvoivat merkittävästi vuonna 2015. [Tilastokeskuksen](#) vuoden 2015 tilastot suomalaisyritysten tytäryhtiöistä ulkomailla nostivat Kiinan ensimmäistä kertaa suomalaisyritysten suurimmaksi ulkomaiseksi investointikohteeksi ohi Ruotsin ja Venäjän. Suomalaisyrietysten bruttoinvestoinnit aineelliseen käyttöomaisuuteen Manner-Kiinassa olivat 755 milj. euroa (kasvua 72 % edellisvuodesta). Investointeja vauhditti liikevaihdon vahva kehitys Kiinassa vuonna 2014, jolloin suomalaisyritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 32 %. Investoinnit vaihtelevat paljon vuodesta toiseen.

Kiinassa toimivien suomalaisyritysten määrä nousi 230:een. Yritysmäärän kasvusta huolimatta yhteenlaskettu henkilöstömäärä jatkoi laskuaan. Yritykset työllistävät enää noin 50 000 ihmistä, siinä missä huippuvuonna 2011 henkilöstömäärä oli vielä noin 70 000. Vuonna 2015 Kiinassa toimiva suomalaisyritys työllisti keskimäärin 220 henkilöä (335 vuonna 2011), mikä on vähenemisestä huolimatta huomattavasti enemmän kuin Venäjällä (121) tai ulkomailla ylipäätään (98) toimivat suomalaisyritykset keskimäärin työllistävät.

Kiinassa toimivien tytäryhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto laski 4 %. Liikevaihtoa kertyi yhteensä 10 mrd. euroa, mikä on selvästi enemmän kuin Venäjällä (7 mrd. EUR), mutta jää jälkeksi Ruotsista (26 mrd. EUR) ja Yhdysvalloista (17 mrd. EUR).

Hongkongissa toimi 49 suomalaisyrityksen tytäryhtiötä. Ne ovat kuitenkin pieniä verrattuna Manner-Kiinassa toimiviin yrityksiin, ja niiden keskimääräinen liikevaihto oli viime vuonna vain 16 milj. euroa (Manner-Kiinassa 44 milj. euroa).

Suomalaisyrietysten Kiinassa toimivat tytäryhtiöt

	2012	2013	2014	2015
Yritysten lukumäärä	237	222	223	230
Liikevaihto (milj. €)	8 600	8 100	10 600	10 200
Osuus suomalaisyritysten liikevaihdosta ulkomailla	5 %	5 %	8 %	8 %
Bruttoinvestoinnit (milj. €)	350	500	440	760
Osuus suomalaisyritysten investoinneista ulkomailla	9 %	11 %	11 %	18 %
Henkilöstö	69 000	58 600	55 500	50 500
Osuus suomalaisyritysten henkilöstöstä ulkomailla	12 %	11 %	11 %	11 %

Lähde: Tilastokeskus